

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра **Фінансового менеджменту та фондового ринку**
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

_____ (підпис)
“ ____ ” _____ 2020 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності

072 Фінанси, банківська справа та страхування

(шифр та найменування спеціальності)

за освітньо-професійною програмою **Фінанси, фінансовий менеджмент**

та страхування

(назва програми)

на тему: **«Фінансова надійність страхової компанії»**

(назва теми)

Виконавець:

студентка факультету **ФБС**

Петкова Олена Олександрівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

ст.викладач

(науковий ступінь, вчене звання)

Бондаренко Павло Валерійович

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ОДЕСА – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ НАДІЙНОСТІ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ	6
1.1. Сутність фінансової надійності страхової компанії.....	6
1.2. Державне регулювання страхових компаній в Україні	12
1.3. Теоретичний підхід до оцінки фінансової надійності страхової компанії.....	16
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ НАДІЙНОСТІ ПрАТ «СК «АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ»	23
2.1. Оцінка фінансового стану ПрАТ «СК «АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ».....	23
2.2. Методичний підхід до оцінки фінансових зобов'язань страхової компанії ПрАТ «СК «АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ».....	39
2.3. Прогнозне визначення фінансової стратегії страхової компанії	42
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ «СК «АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ»	47
3.1. Проблеми фінансової надійності компанії «СК «АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ».....	47
3.2. Загальні перспективи розвитку на страховому ринку України	49
3.3. Рекомендації щодо поліпшення страхової надійності страхової компанії «СК «АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ».....	52
ВИСНОВКИ	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	58

ВСТУП

Актуальність теми. Страхування є системою страхового захисту від ймовірного настання різного роду ризику. Страховик вважається тільки посередником у даній системі взаємовідносин, при цьому на відповідальності якого тривалий етап часу присутні великі суми грошових коштів. Внаслідок цього необхідно забезпечити його фінансову стійкість і платоспроможність.

Фінансова стійкість страхового сектора є важливою умовою для стабільного макроекономічного розвитку та соціальної стабільності суспільства в цілому. Однією з особливостей страхової діяльності є невизначеність терміну виконання і обсяг майбутніх контрактних зобов'язань страховика. У зв'язку з цим, для ефективної роботи всього ланцюжка економічних взаємозв'язків у суспільстві, важлива здатність страхових організацій відповідати за своїми зобов'язаннями при різних несприятливих змінах ринкової кон'юнктури.

Діяльність страховика складається із декількох елементів: безпосереднє проведення страхових операцій; інвестування фінансових ресурсів; здійснення інших функцій.

Фінансову стійкість страховика забезпечують п'ять основних чинників:

- достатній власний капітал;
- перестраховування;
- зобов'язання (представлені в більшій частині страховими резервами);
- розміщення активів (інвестиційна діяльність);
- тарифна політика.

На сучасному етапі проблема забезпечення стабільного фінансового стану страхових компаній має особливе значення для ефективного функціонування сучасної економіки, оскільки від її вирішення залежить можливість реалізації страхового захисту суспільства, покликаної забезпечити економічну безпеку, безперервність і стабільність суспільного відтворення в умовах динамізму господарського середовища.

Відповідно до цього особливе значення надається фінансовому стану страхових компаній. Будь-яку діяльність супроводжує певний ризик, який необхідно враховувати, і саме цю потребу і покликані задовольняти страхові компанії. Наявність страхового захисту стимулює розвиток ринкових відносин і ділової активності, тим самим поліпшується інвестиційний клімат в країні. Ці та інші аспекти обумовлюють необхідність дослідження проблеми фінансового стану страхової компанії.

Проблемою дослідження різних аспектів фінансової діяльності, в тому числі управління фінансовим станом страхових компаній, займаються такі вчені, як: О.М. Базанов, Л.Ф. Бердникова, М.А. Варгатюк, О.Ю. Донецькова, Н.М. Рапніцкая, Т.А. Федорова, В.В. Шахов, Н.А. Мосолова, С.В. Солонина, Е.В. Семенова, І.М. Шумилова, Т.С. Макарова та ін.

Об'єктом дослідження є процес оцінки фінансової надійності страхової компанії.

Предметом дослідження є комплекс теоретичних, методичних та організаційних аспектів щодо виявлення рівня фінансової надійності.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у розробленні теоретико-методичних рекомендацій і пропозицій, спрямованих на вдосконалення фінансової надійності страхової компанії ПрАТ «СК «АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ» і визначення напрямків щодо його поліпшення.

Для досягнення поставленої мети у роботі передбачено виконання комплексу взаємопов'язаних **завдань**, зокрема:

- визначити сутність фінансової надійності страхової компанії;
- дослідити особливості державного регулювання страхових компаній в Україні;
- визначити теоретичний підхід до оцінки фінансової надійності страхової компанії;
- оцінити фінансовий стан ПрАТ «СК «АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ»;

- оцінити фінансові зобов'язання страхової компанії ПрАТ «СК «АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ»;
- зробити прогнозне визначення фінансової стратегії страхової компанії;
- охарактеризувати проблеми у фінансовій надійності компанії «СК «АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ»;
- визначити загальні перспективи розвитку на страховому ринку України;
- надати Рекомендації щодо поліпшення страхової надійності страхової компанії.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та вирішення основних завдань магістерської роботи було використано широкий спектр методів дослідження. Зокрема, загальнонаукові методи пізнання, метод теоретичного узагальнення, історичний метод, метод порівняння, абстрагування та узагальнення, статистико-економічні методи, зокрема: графічний, регресійного аналізу, таксономічного аналізу (розрахунок синтетичного багатовимірного індикатора, інтегрального показника ефективності управління фінансовим результатом банку), побудова математичних моделей розрахункових алгоритмів в електронних таблицях Excel. Крім того був застосований метод наукової абстракції та узагальнення – при формулюванні висновків дослідження.

Інформаційною базою дослідження є нормативно-правові акти України, які регулюють фінансову діяльність у вітчизняних страхових організаціях, монографії вітчизняних і зарубіжних авторів, публікації в науковій періодичній пресі, матеріали науково-практичних конференцій та семінарів. Інформаційною базою роботи є бухгалтерська, фінансова і статистична звітність ПрАТ «СК «АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ».

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг кваліфікаційної роботи - 62 сторінки, у тому числі на 24 із них розміщено 20 таблиць, 4 ілюстрації та 7 формул, список використаних джерел із 52 найменувань.

ВИСНОВКИ

Сучасне страхування є невід'ємною частиною економіки, в якій працюють мільйони людей різного роду професій. Страхова організація виконує особливу функцію з формування, розподілення і використання страхових фондів грошових коштів з метою захисту громадян «від ризиків можливих втрат цінностей матеріальних чи інших активів» і відшкодування їм збитків при настанні нещасного випадку. У поточних кризових умовах діяльність страхових компаній здійснюється в умовах конкурентної боротьби, а фінансовий стан страхової компанії є ключовим фактором забезпечення її життєдіяльності в рамках ринкової економіки.

Отже, після того, як визначили сутність фінансової надійності страхової компанії, оцінили фінансовий стан ПрАТ «СК «АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ» та його фінансові зобов'язання, зробили прогнозне визначення фінансової стратегії страхової компанії, охарактеризували проблеми у фінансової надійності компанії «СК «АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ», визначили загальні перспективи розвитку на страховому ринку України та надали рекомендації щодо поліпшення ПрАТ «СК «АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ» підсумуємо висновки.

За першим розділом можемо зробити такі висновки:

1) Фінансова надійність – це показник, що дає гарантію страховій компанії стабільний потік прибутку, стійке конкурентне положення на ринку та можливості щодо розширення бізнесу.

2) Фінансова стійкість страховика формується під впливом ризикоутворюючих факторів, які можна поділити на дві великі групи – зовнішні та внутрішні. Це пояснюється тим, що страхова компанія виступає одночасно і об'єктом, і суб'єктом економічних відносин.

3) Державне регулювання страхового ринку включає правові, адміністративні та економічні методи впливу, які у свою чергу мають власну будову. Сутність адміністративних методів державного регулювання полягає у зобов'язанні виконання наказів і розпоряджень, відповідальності за ухилення від прийнятих квот, стандартів і норм. Головним органом, що здійснює державний нагляд за страховою

діяльністю на території України відповідно до ЗУ «Про страхування» є Національна комісія, що здійснює регулювання у сфері ринків фінансових послуг. Отже, фінансова стійкість страховика передбачає в першу чергу здатність виконувати прийняті на себе зобов'язання за договорами страхування незалежно від зовнішніх та внутрішніх чинників та факторів економічної кон'юнктури.

5) Аналіз фінансової стійкості страхової компанії здійснюється в розрізі таких елементів: власний капітал, тарифна політика, збалансованість страхового портфеля та страхові резерви, інвестиційна політика, перестраховування.

6) Можна виділити три основні та органічно взаємопов'язані складові фінансової стійкості страхових компаній, такі як надійність, платоспроможність та ліквідність. Ліквідність – основоположний фактор (умова) платоспроможності, що є найбільш значущим критерієм надійності страхової компанії. Усі вони впливають на формування рівня довіри до страховика та є підґрунтям визначення його фінансової стійкості [8, с. 11].

Висновки щодо оцінки фінансової надійності ПрАТ «СК «АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ» робимо такі:

1) Проаналізувавши діяльність ПрАТ «СК «АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ», можна сказати, що, не дивлячись на невисокі значення деяких показників, компанія повністю ліквідна, так як майже всі розраховані показники на рівні або вище нормативних, і, отже, компанія відповідає за своїми зобов'язаннями.

2) Аналізуючи показники ліквідності за період 2017-2019 рр., можна зробити висновок, що поточна, абсолютна та загальна ліквідність протягом усього досліджуваного періоду вище норми, але коефіцієнт покриття короткострокових зобов'язань власним оборотним капіталом нижчий від нормативного, що свідчить про невисокий рівень покриття короткострокових зобов'язань власним оборотним капіталом.

3) На протязі аналізуючого періоду фактичний запас перевищує нормативний запас, що свідчить про можливість виконання страховою компанією всіх своїх зобов'язань перед клієнтами вчасно і в повному обсязі, а також про високий рівень платоспроможності.

4) Проаналізувавши отримані прогностичні дані на 2020 рік, можна зробити висновок, що спостерігається тенденція до збільшення чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) СК «АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ», який у 2020 році повинен скласти 1080948,91 грн.

Відповідно до 3 розділу робимо висновки, що:

1) Динаміка таких показників як коефіцієнт автономії, коефіцієнт концентрації залученого капіталу, коефіцієнт фінансової незалежності та коефіцієнт маневреності власних коштів є незадовільною та результати даних показників дуже відхиляються від норми. Ця ситуація свідчить про те, що страхова компанія не має достатньої частки власних засобів та залежить від зовнішніх джерел фінансування. Проте коефіцієнт абсолютної, поточної та загальної ліквідності показують, що страхова компанія має достатньо вільних фінансових коштів і, тому, у разі потреби готова погасити свою заборгованість.

2) ПрАТ СК «АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ» є лідером на страховому ринку України та входить в топ-3 страхових компаній України. Також компанія має збалансований портфель, присутність в корпоративному та роздрібному сегменті страхового ринку, акцент виключно на прибутковий ріст – довгострокова стратегія роботи ПрАТ «СК «АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ». Основною ціллю в роботі страхової компанії це досягнення позиції №1 серед страховиків українського ринку. Розробка та запуск нових унікальних продуктів на ринку України.

3) До напрямів зміцнення її фінансової стійкості і прибутковості ПрАТ «СК «АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ» слід віднести:

- підвищення частки власного капіталу організації;
- постійний контроль дебіторської заборгованості;
- формування збалансованого страхового портфеля;
- вдосконалення продуктової лінійки та розробка нових продуктів страхування;
- вдосконалення організації праці;

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сосновська О.О. Елементи забезпечення фінансової стійкості страхових компаній. *Економіка, фінанси і управління в XXI столітті: аналіз тенденцій та перспективи розвитку*: зб. тез міжнародної науково-практичної конференції. 2017. с. 70-74.
2. Олійник В.М. Поняття фінансової стійкості страхової компанії та елементів впливу на неї. 2015. 149—157 с.
3. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 № 2664-III. URL:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>
4. Про страхування: Проект закону. URL:http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53904
5. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи: Закон України від 28.12.2014 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/71-19>
6. Ткаченко Н.В. Фінансова стійкість страхових компаній (методологія оцінки та механізми забезпечення): дис. ... д-ра. екон. наук. Суми, 2017. 33 с.
7. Про страхування (із змінами): Закон України від 20 грудня 2016 р. № 1792-VIII. Законодавство України. URL:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>.
8. Олійник В.М. Методологічні засади забезпечення фінансової стійкості страхових компаній: дис. ... д-ра. екон. наук. Суми, 2016. 4–8 с.
9. Ардатова М. М., Балинова В. С., Кулешова А. Б. Страхування в запитаннях та відповідях. М.: Проспект, 2015. 294 с.
10. Федорова Т.А. Страхування: підручник 3-є вид, 2016. 1006 с.
11. Бандурка О.М., Коробов М.Я., Орлов П.І. та ін. Фінансова діяльність підприємства: підручник 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Либідь, 2016. 384 с.

12. [Примітки до річної фінансової звітності ПрАТ «СК «АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ» за 2019 рік](#)

13. Баранова В.Г. Концептуальні засади формування фінансового механізму страхових організацій. *Вісник соціально-економічних досліджень*. Одеса. 2015. 42 с.

14. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр/page>

15. Онищенко В.П. Рівень страхових виплат як показник розвитку страхового ринку України. *Вісник Чернігівського державного технологічного університету*. № 43. Чернігів. 2017. 156–163 с.

16. Річна фінансова звітність ПрАТ «СК «АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ» за 2017 рік. URL: https://arsenal-ic.ua/uploads/files/fin_2017_04.pdf

17. Річна фінансова звітність ПрАТ «СК «АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ» за 2018 рік. URL: https://arsenal-ic.ua/uploads/files/fin_2018_04.pdf

18. Річна фінансова звітність ПрАТ «СК «АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ» за 2017 рік. URL: https://arsenal-ic.ua/uploads/files/fin_2019_04.pdf

19. Рябенко Г. М. Шляхи покращення фінансового стану підприємства. *Інноваційна економіка*. № 7. 2017. 208 с.

20. Антипенко Є. Підвищення фінансової стійкості підприємства. *Економічний аналіз*. № 9. 2018. 89 с.

21. Рудницька О.М. Шляхи покращення фінансового стану українських підприємств. – URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/2700/1/19.pdf>

22. Рябенко Г.М. Шляхи покращення фінансового стану підприємства. Київ. 2015. 138 с.

23. Рейтинг страхових компаній України. URL: <http://forinsurer.com/ratings>.

24. Шумелда Я. Страхування : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. *Міжнародна агенція «Бізон»*. Київ. 2018. 384 с.

25. Юрченко Л. А. Фінансовий менеджмент страховика. Київ. 2017. с.89

26. Бердникова, Л.Ф. Стратегічний аналіз фінансового стану організації: сутність і методика. *Карельський науковий журнал: наук. журн.* Київ. 2015. С. 43-45.

27. Васюкова, Л.К. Інвестиції як форма реалізації попереджувальної функції страхування: монографія наук. журнал. Новосибірськ. 2015.

28. Варгатюк, М.А. Аналіз і оцінка фінансового стану підприємства. *Вектор науки Львівського державного університету.* Серія: Економіка та управління: наук. Журнал. Львів. 2018. С. 33-36.

29. Годін, А.М. Страхування. Львів. 2016. 502 с.

30. Данилова, Н.Л. Сутність і проблеми аналізу фінансової стійкості комерційного підприємства. *Концепт: наук. Журнал.* 2016. С. 16-20.

31. Єфремова, П.І. Роль державного регулювання в концентрації капіталу в страховому секторі фінансового ринку. *Страхова справа: наук. Журнал.* 2018. С. 3-8.

32. Коваленко, О.Г. Управління фінансовою стійкістю підприємства. *Харківський науковий журнал: наук. журнал.* Харків. 2018. С. 13-16.

33. Ковальов, В.В. Аналіз господарської діяльності підприємства: навчальний посібник. Київ. 2018. - 424 с.

34. Кужелев, М.А. Фінансова стійкість страхових компаній в умовах динамічного зовнішнього середовища. *Економічний вісник університету. Збірник наукових праць вчених і аспірантів: наук. журнал.* Київ. 2016. С. 287-294.

35. Лаврентьєва, Л.В. Про платоспроможність як якісної характеристики фінансової стійкості страхової компанії. *Введення науки: наук. журн.* Харків 2015. С.57

36. Макарова, Т.С. Фінансова стратегія в корпоративному управлінні страхової організації. *Економічний вісник університету. Збірник наукових праць вчених і аспірантів: наук. журнал.* Київ. 2016. С. 45-49.

37. Мамедова, Е.А. Аналіз фінансової стійкості страховика і оцінка страхових операцій *Проблеми сучасної економіки*: наук. жур. Харків. 2016. С. 137-139.
38. Мосолова, Н.А. Механізм формування страхових резервів як засіб підвищення ефективності функціонування страхового ринку. 2016. - 15 (237). - С. 96-108.
39. Нехайчук, Ю.С. Про особливості стратегічного планування в страхових компаніях *Символ науки*]: наук. журнал. Львів. 2016. С.126-134.
40. Огородова, М.В. Методика оцінки стійкості страхового сектора і її динаміки з урахуванням ризику фінансової діяльності страхових організацій: підручник. Харків. 2015. 542 с.
41. Петрова, Є.Ю. Актуальність коефіцієнтного методу оцінки фінансової стійкості: підручник. Київ. 2015. 65-68 с.
42. Садикова, Л.М. Модель оптимізації асортименту страхових продуктів: підручник. Харків. 2017. 309-313 с.
43. Совалева, Н.А. Управління фінансовою стійкістю господарюючого суб'єкта: підручник. 2015. 98-114 с.
44. Солонина, С.В. Фактори забезпечення фінансової стійкості і платоспроможності страхової організації. *Журнал державного Львівського університету*: наук. журнал. Львів. 2018.С. 910-927.
45. Ненно І.М. Прогнозування фінансового розвитку страхової компанії. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*: підручник. Львів. 2017. 47-54 с.
46. Хэмптон Д.Д. Фінансовое управління в страхових компаніях: підручник. Харків. 2015. 264 с.
47. Галь С.В. Дослідження чинників вибору страхової компанії. *Матеріали X Міжнародної науково-практичної студентської конференції магістрантів*. Київ. 2016. С. 236–237.

48. Галь, С.В. Дослідження чинників вибору страхової компанії. *Управління в соціально – економічних системах*: студ. конференції. Харків. 2016. С. 236–237.

49. Курок О.О. Забезпечення фінансової стійкості страхових компаній. *Економічний вісник університету*. Львів. 2016. С. 557-560.

50. Пікус Р.В. Фінансова стійкість страхової організації та джерела її забезпечення. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка*. Київ. 2016. С. 6-10.

51. Ткаченко Н. В. Фінансова стійкість страхових компаній (методологія оцінки та механізми забезпечення). *Гроші, фінанси і кредит*: дис. д-ра економ. наук. Суми, 2017. 418 с.

52. Сич О.А Перестраховання в системі конкурентоздатності страхової компанії. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Механізми ефективного розвитку прикордонних територій*: зб. наук. праць ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України». Львів. 2018. 22-28 с.